
тою формування екол. мислення, спрямованого на гармонізацію взаємодії сусп-ва та природи, покращення стану навколишнього природ. середовища та ресурсозбереження, становлення екол.-збалансованого природокористування, охорони та відтворення природ. ресурсів. Екол. освіта – органічна і пріоритетна частина всієї системи освіти, що надає їй нову якість, формує ін. ставлення не тільки до природи, але і до сусп-ва, і до людини (екогуманізм).

А. П. Гетьман.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ОСВІТИ – пріоритетний напрям держ. екол. політики, процес упровадження екол. ідей, понять, принципів, цінностей, доктринальних підходів у навч. дисципліні різних напрямів, а також підготовка екологічно досвідчених спеціалістів різноманітних профілів. Процес надання системі освіти екол. спрямованості полягає у посиленні екол.-світоглядних орієнтацій виховання, насиченні предметів питаннями екології, включення до змісту освіти результатів наук. досліджень. Е. о. повинна мати комплексний характер, а також передбачає безперервність освіти: від дошкільного, шкільного навчання і природоохорон. виховання до підготовки спеціалістів-екологів вищого класу. Метою Е. о. є трансформації сучасних екол. ідей і цінностей у всі сфери сусп. відносин, формування екол. свідомості та грамотності населення, екол. культури, розуміння власних екол. прав, інтересів та обов'язків. У сучасних умовах стає нагальним завдання насичення навч. програм із підготовки спеціалістів усіх напрямів екол. вимогами з ме-

Держ. політика в галузі екол. освіти повинна базуватися на таких принципах: поширення системи екол. освіти і виховання на всі верстви населення з урахуванням індивідуальних інтересів, стимулів та особливостей соц., тер. груп та професійних категорій; комплексності екол. освіти і виховання; неперервності процесу екол. навчання в системі освіти, у т. ч. підвищення кваліфікації та перепідготовки.

За роки незалежності на основі КУ визначено пріоритети розвитку освіти, одним із яких є екологізація виховання, створено відповідну прав. базу, здійснюється практичне реформування галузі згідно з Держ. нац. програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття»).

Осн. напрями розвитку екол. освіти в нашій країні відображені у низці нормат.-прав. актів, а саме у: ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища», в якому закріплено право громадян на одержання екол. освіти поряд з ін. екол. правами. Важливою гарантією реалізації останнього стає відповідна система законодавчого забезпечення, прав. основа, яка регулює сусп. відносини в галузі екол. освіти. Одночасно із закріпленням права гро-

мадян на екол. освіту в законі встановлюється юрид. обов'язок одержання екол. знань для всіх посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням природ. ресурсів і призводить до впливу на стан навколишнього природ. середовища. Закон визначає, що підвищення екол. культури сусп-ва і професійна підготовка спеціалістів мають забезпечуватися заг. обов'язковою комплексною освітою та вихованням у галузі охорони навколишнього природ. середовища в дошкільних закладах, у системі заг. середньої, професійної, вищої освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Організація екол. виховання та екол. освіти громадян покладається на КМУ, Раду міністрів АРК та виконавчі органи сільс., селищних, міських рад.

Проведення екол.-осв. діяльності також передбачено ЗУ від 21 груд. 2010 №2818-VI «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». Стратегією передбачене відповідне осв. й наук. забезпечення формування і реалізації нац. екол. політики, зокрема розроблення методол. основ та запровадження безперервної екол. освіти, що сприятимуть успішній реалізації нац. екол. політики. Такі її складові, як екол. освіта для сталого розвитку, програма екол. освіти в рамках держ. осв. програм для дошкільних навч. закладів, для загальноосв. навч. закладів та ін. вищих навч. закладів, програм післядипломної освіти та курсової перепідготовки фахівців, є критерієм успішності реалізації стратегії. Випереджаючими темпами має розвиватися

всеохоплююча екол. просвіта та виховання підростаючого покоління шляхом підтримки діяльності позашкільних закладів освіти, екол.-натуралістичних центрів та природничих секцій центрів дітей та юнацтва.

Згідно з ч. 2 ст. 63 Угоди про співробітництво між Україною і Європ. співтовариством та їх державами-членами співробітництво здійснюється з метою боротьби з погіршенням стану навколишнього середовища і, зокрема, охоплює такі питання, як екол. освіта та виховання.

Е. о. означає формування нового світогляду і нового підходу до діяльності, заснованого на формуванні ноосферо-гуманітарних та екол. цінностей. Сьогодні підтвердило безальтернативність вибору шляху подальшої життєдіяльності відповідно до ноосферних принципів: відновлення гармонійного співіснування сусп-ва і природи; гуманізація життєдіяльності людини, сусп-ва; цілісність релігії, науки, філософії; сусп. розвиток і держ. політика на благо людини і природи. Гуманізація, екологізація, гуманітаризація освіти – це процеси, що орієнтовані на підвищення відповідальності особистості за соціоприрод. гармонію, за виживання людства, за збереження біосфери і людської культури.

Е. о. розглядається як об'єктивна тенденція, її розвиток – це відповідь на потребу захисту від зростаючої екол. загрози, безгосп. діяльності людини та її споживацького ставлення до Природи, соціуму і культури. Методичний аспект екол. виховання населення ґрунтується на засадах міждисциплінарних

зв'язків, що надає змогу всебічно аналізувати та осмислювати теорію взаємозв'язків сусп-ва й природи, підносити практичну діяльність на наук. засадах гармонізації таких взаємозв'язків. Е. о. сприяє оновленню системи, концепцій і методів навчання. Е. о. є нагальною проблемою фахового напряму підготовки у вищих навч. закладах спеціалістів. Однією з вимог європ. освіти в умовах сьогодення є обов'язкове екол. виховання: «твоя професія не повинна завдавати шкоди довкіллю».

Лит.: Большак Л. І. Екологізація освіти як соціальна потреба сучасного суспільства: автореф. дис. ... канд. філос. н.: 09.00.10. К., 2012; Слепченко А. А. Забезпечення права на екологічну освіту громадян України: автореф. дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. К., 2016.

А. П. Гетьман.